

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Qvis homo diues & villicus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM

ARGVMENTVM

Quinam in peccatoribus recipiendis admirabilem clementiam humanitatem quo parabolis trib. exposuit, nunc vero quod sit hoc in genere peccatoris officium demonstrat; nempe vt omni curâ ad impetrandam vitam tendat. si enim villicus seu dispensator, magna solertia futuræ inopiz prospicit, quanto magis sollicitos esse nos oportet, vt cruciatus æternos euadamus? tanto diligentius, quanto est miserabilis æternum cruciari, quam mendicare aut fodere, quæ cum filii huius sæculi omni modo etiam per fas, & nefas fugiant, exempla præbent filiis Dei, tormentorum infernalium vitandorum. Ad dicitur de fidelitate in minimis, de non seruiendo duobus Dominis, non abolenda lege Dei, non dimittenda vxore, deniq; quoniam omnia ista Pharisei ridebant, adiungit historiam Lazari & diuitis epulonis, vt cognoscerent, quam nihil sit in opibus præiudici, quam multum periculi.

In Syricâ Ecclesiâ vsq; ad v. 19. leguntur Matutinis Dominicæ antequam ingrediatur ieiunium.

Inde vero historia Lazari, & epulonis ad vespere Dominicæ defunctorum. Quamuis ad verbum est, Vnus in sabbato defunctorum. Nam פגרים ab פגרי is est peregrinari, vita fungi, Quæ ex re colligimus Syros quoq; defunctorum coluisse memoriam.

VERSVS 7.

Dicebat autem es ad discipulos suos. Homo quidam erat diues.

QVÆSTIO I.

Quis homo diues & villicus?

§. 1. Homo diues quilibet dicitur, cui est œconomus seu quæstor; cum enim diuitie ad dè creuerunt, vt grauent Dominum, alter quærendus est, qui onus earum sustineat. Villicus hic dissimatus est, dicitur enim calumniari passus propriè, sed hic pro verâ aculatione ponitur, cui tamen falsa iungi consueuerunt acerbitate licigantum.

§. 2. Villicum nos ter videtur, qui Græcis œconomus dicitur, Hieronymus olim hoc monuit, nec mutauit tamen. Syrus habet רבביתא Rabbitha, magistrum domus; quod est propriè διοκόμωδ. Alij dispensatorem vocant, quem & actorem dicunt. Sicut Tertullianus διοκόμωδ vocat actum. Sed Villicum antiquis dici conitat, vt villicare, & villicationem: certè apud Marcialem lib. 12. Epigr. 17. Villicus est dispensator.

Dispensat pueris, rogatq; longos, Læuis ponere villicos capillos.

Cicero 5. Verrinâ, villicum & cestradem vocat. Et lib. 14. Ep. 31. 4. ad Atticum Villicos procuratores nominat. Rem autem domesticarum curam habuit. Columell. libro 12. cap. 1. Nec tamen instituendo villicum, rerum domesticarum villico remittimus curam, sed tantummodo laborum adiutrice datâ tenemus. Villicare autem est præesse villæ, & negotiis Domini. Pomponius. Longè ab vrbe villicare, quo herus rarerer venit, non villicari, sed dominari, mea est sententia.

Villicus itaq; & procurator, & dispensator olim, cum res Romana agriculturâ constaret, idem erat. Post manit idem nomen etiam in illis, qui rusticas rationes non tractabant. Itaq; villicare non est tantum rustificari, vt Beza arbitratur.

Vt verò aduertat, quam delicati sint antiquæ verborum sensores, & aliquando imperiti, Leges Ciceronis Orat. 10. Verrinam Halicarnensis Eumenide nobilis hominis & honesti, magna pecunie Villicus cum impulsu tuo insinulatus esse L. S. L. X. à Domino accepisti: quod nuper ipse intras docuit, quem admodum gestum esset. Vbi villicus magnæ pecuniæ esse dicitur, non quæ Villici esset, sed Domini, à Domino enim pecuniam Ver-

res, non à villico accepit. Sic accepit ab equite K. C. Matriuo, quod eius villici pastoreq; susceperit essent. Et Cicero pro Plancio: Sic populus Romanus deligit magistratus, quasi reipublice villicos: in quibus si qua præerea est ars, facile patitur. Sic minus virtute eorum, & innocentia contentus est.

Villicus reipub.

§. 3. Interim villarum, & villicorum magna erat apud opulentos vsus, & horum æstimatio. Nam crebro in villis habitabant, vt mirum non sit, villicos vniuersis rationibus præfuisse. Vide Senecam Epist. 51. Illi quoque, ad quos primos fortuna Romani populi publicas opes transtulit, C. Marius & Cn. Pompeius, & Cæsar, exstruxerunt quidem villas in regione Batiarâ, sed illas imposuerunt summis iugis montium. Videbatur hoc magis militare, ex edito speculati latè longèque subiecta. Adspice quam positionem elegerunt, quibus adificia excitarerunt locis, & qualia: Scias non villas esse, sed castra. Habitarum tu putas vnquam fuisse in Vrbe Catonem, vt præter nauigantes adulteros disu-

Villicorum dignitas.

Villarum delicia.

mereret, & adspiceret tot genera cymbarum varis coloribus picta, & fluitantem toto lacu rosam, vt audires canentium nocturna conuiuii: nonne mane ille intra vallum maluisse, quod in vnam noctem mana sua duxisset? Quid nimis lit, quisquis vir est, somnum suum classico, quam Symphonia rumpi? Hieronymus ad Algal. quæst. 6. Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, sine dispensatorem: hoc enim διοκόμωδ significat: villicus autem propriè villa gubernator est: vnde & à villa villicus nomen accepit: διοκόμωδ autem tam pecunie, quam frugum & omnium, que Dominus possidet, dispensator est: vnde & διοκόμωδ Xenophonis pulcherrimus liber est, qui non gubernationem villa, sed dispensationem vniuersæ domus, Tullio interpretante, significat. Ita est, si verba spectes, & etymon; quæ non cotexit, sed in vsu, vt dixi, villici est nomen pro dispensatore quarumcunq; rerum. Nec mirum villicum pro dispensatore poni, Iuuenalis præfectum vrbi sic vocat Sat. 4.

--- vocatur

Ergo in consilium proceres, quos oderat ille, In quorum facie misere, magnaq; sedebat Pallor amicitie, primus clamante Liburno, Currite iam sedit, raptâ properabat ab olla Pegasus, attonita pectus modo villicus vrbi, Anne aliud tunc profecti: quorum optimus, atque Interpres legum sanctissimus, omnia quamquam Temporibus diris tractanda putabat inermi Iusticia, ---

Villicus vrbi.

Pegasus ille, quem Vrbi Villicum appellat

N

Poeta,

Poëta, non è villà aut ab aratro adductus est, vt ideo sic vocetur, sed iuris peritissimus tempore Domitiani, à quo præfectus vrbis creatus est. Villicus igitur latè accipitur non pro solius villæ præfecto.

Que villicorum dignitas apud diuites fuerit, ex Senecæ Epistola 89. discas licet. Quousque fines possessionum propagabitis? ager vni Domino, qui populam cepit, angustus est. Quousque arationes vestras porrigetis, ne prouinciarum quidem satione contenti circumscribere prædiorum modum? Illustrium stumimum per priuatum decursus & annes magni, magnarumque gentium termini, vsque ad ostium à fonte, vestri sunt. Hoc quoque parum est, nisi latifundis vestris maria cinxistis: nisi trans Hadrianum, & Ionium, Ægeumq, vesper villicus regnet: nisi insula, Ducum domicilia magnorum, inter villicima rerum numerentur. Et l. i. de iur.

Villici omnes homines.

§. 4. Villicum esse dæmonem putauit Gaudentius ad Geminium, alii pastores Ecclesiæ, alii diuites, vt Chrysofomus, Augustinus, Beda. alii omnes homines. Non dubito ad omnes pertinere, qui à Deo beneficia qualiacumque acceperunt, eaque non ex lege Dei vsurpauerunt. Dissipet enim bona Domini, qui contra voluntatem Domini illa impendit. Sic Ezechiel Israeli exprobrat capite 16. 17. Et tulisti vase decori tui de auro meo, & argenteo meo, que dedi tibi: & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & operuisti illas: & oleum meum, & rhyamiama meum posuisti coram eis. Et panem meum, quem dedi tibi, simulam, & oleum, & mel, quibus enutruisti te, posuisti in conspectu eorum in odorem suauitatis, & factum est, ait Dominus Deus. Vita autem & omnia eius præsidia sunt Dei munera, quæ gratitudinem, vt in auctoris honorem expendantur, natura requirunt.

Omnia nobis mutuo data sunt.

Christus tamen ad diuitum liberalitatem excitandam præcipue dirigit parabolam: facite, inquit, vobis amicos de mammona iniquitatis. Reuera omnia illa munera sunt: sed mutuo data, imò ipsa vita. nam Vita data est, vt eadem, data est, sine fine nobis mutua, nec certè per solueda dicit.

Insidiosa bona.

Depositarum igitur est, quidquid possides, tuum non est, cuius ratio ex abrupto reddenda est. Imò ipse alienus es, tui enim ipsius rationem exigeris. Insidiosa bona sunt, quæ grauant Dominum, omnes nisi prudenter vtentes mensurâ. Desiderantur, cum absunt, onerant cum possidentur. Pulchre Seneca Epistola 15. Subinde ita que Lucili, quam multa sis consecutus, recordare: cum adspexeris quot te antecendant, cogita quot sequantur. Si vni gratus esse aduersus Deos, & aduersus vitam tuam, cogito quam multos antecesseris. Quid tibi cum ceteris? te ipse antecessisti, sinem constitue, quem transire ne possis quidem. si velis: discedent aliquando ista insidiosa bona, & sperantibus meliora, quam assecutus. Si quid in illis esset solidum, aliquando & implerent: nunc haurientium sitione concitant, & inuitant speciosi apparatus. Quod futuri temporis incerta fors voluit, quare potius à fortunâ impetrem, vt det, quam à me, ne petam? Quare autem petam, obitus fragilitatis humane? Congeram inquit: laborem ecce hic vltimus dies, vt non sit, prope ab vltimo est. Hoc si confideremus, id, quod vltimâ voluntate ordinamus, semper præ oculis haberemus.

Quod si huius mundi principes tam sunt in suos numerarios & actuarios leuati, mirari non debemus, si Deus bona sua rectè administranda nobis commisit. Vide de his Leges. libro 12. cod. tit. 50. præsertim legem Valentini & Valentis, Qui numerarii.

VERSUS 3.

Ait aut villicus intra se: Quid faciam. Quia Dominus meus auferet à me villicationem; fodere non valeo, mendicare erubescio.

QUESTIO I.

Cur non poterit villicare?

§. 1. Questionem mouent hoc loco nonnulli, vt Theophylactus, & Beda, quomodo si quis uicium male officium administret, mox illo moueatur, nec diues in iustis continuo opibus exiit. Verum eiusmodi quæstiones magis ex anxia, quam uerâ oriuntur omatum rerum applicatione. Fieri solet, ut quis Oeconomum in fidelem experiat, rationes exigat, eumq; mutet, hoc quoque Deus solet, tardius, aut citius omnes ad rationes vocat, nullas illi decoquere potest, bonis autem priuat, quibus abusi fuerunt. Non igitur aliud significatur, quam bonorum vsum tolli, etiam vitam, alia que ab illis qui malè impendunt: nam quod relinquunt, vt uiuant, in potum est. Quem semel Dominus in rebus infidelem inuenit, officio mouetur, si leges sæculi spectes: at Deus multos interdum annos dissimulat, sed tandem ad rationes reuocat. Rationes, qui illis obnoxii erant, cum omnium fortunatum periculo reddere cogebantur.

QUESTIO II.

Quid factum à villico?

§. 1. Primo quidem secum consultat, vtrum & iniquum consilium reperit. Debitoribus enim remittit partem, vt eos sibi amicos parat suo beneficio, alieno damno. Non sunt hic singula, sed vniuersè omnia proposito accommodanda. Duos debitorum ponit, de cæteris idem intelligi debet, apud quos fraudis precium & silentium esse arbitrabatur. Vnum debitorem ludæorum, alterum Gentilium populum vocant nonnulli: sed vix explicari potest, quomodo remissione debitorum eos sibi deuinciat. Dicendum est igitur, parabolam hunc in modum exponendam.

Si Dominus villicum astutiam tam improbam, sibiq; damnosam laudauit, quod egestati futuræ callidè, prudenterque prospexit: aut si ille in amicis parandis tantâ vsus est prudentiâ, quid nobis faciendum sit, facile apparet. Deus enim si videat nostra nos egenis largiri, vt, cum ipsorum sit regnum caelorum, ipsi nos recipiant in æterna tabernacula, verè non modo vt piè, sed etiam prudentissimè factum laudabit. Hic per fas & nefas de alieno largus amicos querit, ne fodere, aut mendicare cogatur, tu superflua non erogabis in pauperes, ne æternum torquearis?

§. 2. Porro non omnia accommodanda docet. Augustinus libro 2. qq. Euangel. quæst. 34. In villico, quem Dominus circuebat de villicatione, & laudauit enim, quod in futurum sibi prospexerit, non omnia aduenus ad imitandum sumere. Non enim aut Domino nostro scienda est, ut in al. quo fraud, vt de ipsa fraude elemosinas faciam: nec qui eos à quibus recipi volumus in tabernacula æterna an quam debitorum Dei & Domini nostri fas est intelligi: cum iusti & sancti significentur hoc loco qui eos introducant in tabernacula æterna, qui necesse est tribus suis serena bona communicauerint: de quib. etiam dicit, quod si quis alii coram calicem aquæ frigide dederit tan. in nomine discipuli, non perdet mercedem suam: sed etiam & contrariè dicuntur ista similitudines, vt intelligamus si iust.